

SAŽETAK

Ovaj doktorski rad bavi se pitanjem mogućnosti da neurobiološka teorija Antonia Damasia ponudi održiv odgovor na teški problem svijesti, kako ga je formulirao David Chalmers. Teški problem svijesti odnosi se na izazov objašnjenja subjektivnog, fenomenalnog aspekta iskustva – odnosno na pitanje zašto i kako fizički procesi u mozgu rezultiraju svjesnim doživljajima. Za razliku od tzv. lakših problema, koji se bave kognitivnim funkcijama i ponašanjem, teški problem upućuje na duboko ontološko i epistemološko pitanje koje dosadašnje znanstvene paradigme ne uspijevaju zadovoljavajuće razriješiti.

U prvom dijelu rada analiziraju se ključne filozofske pozicije unutar suvremene filozofije uma koje pokušavaju odgovoriti na teški problem, uključujući redukcionizam, eliminativizam, epifenomenalizam, teoriju dvostrukog aspekta, panpsihizam i monizam. Posebna pažnja posvećena je identifikaciji njihovih temeljnih ograničenja u pokušaju premošćivanja eksplanatornog jaza između objektivnog i subjektivnog.

Središnji dio rada posvećen je teoriji Antonia Damasia, posebice njegovu djelu *Self Comes to Mind*, gdje se svijest interpretira kao emergentni fenomen koji proizlazi iz složenih interakcija između somatskih stanja, emocionalne regulacije i narativne konstrukcije jastva. Damasijev model integrira neurobiološku funkcionalnost i tjelesnu afektivnost, pri čemu emocije i homeostatski procesi postaju ključni preduvjeti za nastanak svijesti. U tom se kontekstu razvija koncept afektivnog naturalizma kao teorijskog okvira koji ističe afekte – osjećajne regulativne procese – kao temeljne nositelje subjektivne dimenzije svijesti. Afektivni naturalizam pokušava spojiti naturalističku ontologiju sa stvarnošću fenomenalnog doživljaja, tvrdeći da se afektivne strukture ponašanja i doživljaja ne mogu reducirati na mehaničke ili isključivo kognitivne funkcije.

Završni dio rada donosi evaluaciju u kojoj se razmatra u kojoj mjeri Damasijeva teorija uspijeva adresirati teški problem svijesti. Iako Damasio ne nudi konačno rješenje, njegova teorija značajno doprinosi premještanju fokusa sa strogo kognitivnih na afektivno-somatske aspekte svijesti, čime se otvara prostor za drukčije filozofsko promišljanje svijesti unutar granica empirijske znanosti.

Rad zaključuje da Damasijeva teorija, osobito kada se interpretira kroz prizmu afektivnog naturalizma, predstavlja obećavajući korak prema konvergentnom pristupu koji ne negira znanstvenu racionalnost, ali ujedno priznaje ontološku posebnost fenomenalnog aspekta svijesti.

Ključne riječi: svijest, težak problem svijesti, Antonio Damasio, neurofilozofija, afektivni naturalizam, intencionalnost, fenomenalno iskustvo.

SUMMARY

This doctoral dissertation explores the possibility that Antonio Damasio's neurobiological theory may offer a viable response to the hard problem of consciousness as formulated by David Chalmers. The hard problem of consciousness refers to the challenge of explaining the subjective, phenomenal aspect of experience—specifically, the question of why and how physical processes in the brain give rise to conscious experiences. In contrast to the so-called "easy problems," which deal with cognitive functions and behavior, the hard problem raises a profound ontological and epistemological question that current scientific paradigms have yet to satisfactorily resolve.

The first part of the dissertation analyzes key philosophical positions within contemporary philosophy of mind that attempt to address the hard problem, including reductionism, eliminativism, epiphenomenalism, dual-aspect theory, panpsychism, and monism. Special attention is devoted to identifying their fundamental limitations in bridging the explanatory gap between the objective and the subjective.

The central part of the dissertation focuses on Antonio Damasio's theory, particularly as presented in his work *Self Comes to Mind*, where consciousness is interpreted as an emergent phenomenon arising from the complex interactions between somatic states, emotional regulation, and the narrative construction of the self. Damasio's model integrates neurobiological functionality with bodily affectivity, emphasizing emotions and homeostatic processes as key preconditions for the emergence of consciousness. Within this framework, the concept of affective naturalism is developed as a theoretical model that highlights affective—emotionally regulative—processes as fundamental carriers of the subjective dimension of consciousness. Affective naturalism aims to bridge a naturalistic ontology with the reality of phenomenal experience, arguing that affective structures of behavior and experience cannot be reduced to mechanical or purely cognitive functions.

The final part of the dissertation presents an evaluation of the extent to which Damasio's theory succeeds in addressing the hard problem of consciousness. While Damasio does not provide a definitive solution, his theory contributes significantly to shifting the focus from strictly cognitive to affective-somatic aspects of consciousness, thereby opening space for a different philosophical approach to consciousness within the bounds of empirical science.

The dissertation concludes that Damasio's theory—particularly when interpreted through the lens of affective naturalism—represents a promising step toward a convergent approach that does not negate scientific rationality, yet acknowledges the ontological distinctiveness of the phenomenal aspect of consciousness.

Keywords: consciousness, hard problem of consciousness, Antonio Damasio, neurophilosophy, affective naturalism, intentionality, phenomenal experience.